

Навчально-методичні рекомендації для студентів I курсу заочної форми навчання з дисципліни «Вступ до мовознавства»

Серед мовознавчих дисциплін навчальний курс «Вступ до мовознавства» посідає особливе місце насамперед з огляду на його пропедевтичний, підготовчий характер. Ним розпочинається вивчення лінгвістичних дисциплін і створюється наукова база для їх засвоєння, забезпечується усвідомлення студентами основних проблем, понять і термінів мовознавчої науки, підготовка їх до опанування інших дисциплін мовознавчого циклу.

Мета курсу – підготовка студентів до свідомого, осмисленого засвоєння іноземних мов.

Завдання курсу – ознайомити студентів з основами загальнолінгвістичних знань, принциповими положеннями теорії мови, найважливішими методами і прийомами дослідження мовних явищ; розкрити системний характер мови як багатоаспектного явища, висвітлити мовні закони і закономірності.

Протягом вивчення курсу студенти мають опанувати:

- систему загальнонаукових та лінгвістичних термінів;
- теоретичні основи аналізу мовних явищ;
- теоретичні знання з основних мовознавчих проблем: сутність, природа і функції мови; походження мови та закономірності її розвитку; взаємозв'язок мови і мислення; мова і суспільство; структурні елементи мови; виникнення та основні етапи розвитку письма; генеалогічна і типологічна класифікації мов; методи лінгвістичних досліджень; зв'язок мовознавства з іншими науками, його практичне і теоретичне значення.

Студенти повинні набути навички:

- практичного аналізу конкретних явищ мови;
- свідомого використання лінгвістичної термінології.

Засоби навчання: лекції, самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання основної та додаткової літератури, її критичний аналіз, систематизацію, конспектування, складання планів, тез за навчальними темами.

Система контролю й оцінювання знань, умінь та навичок студентів з навчальної дисципліни складається з поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль передбачає перевірку та оцінювання знань студентів у формі контрольної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту після вивчення курсу.

Завдання на контрольну роботу

Студент самостійно обирає варіант контрольної роботи – номер варіанту повинен співпадати з останньою цифрою номеру залікової книжки студента. У випадку невідповідності останньої цифри номеру залікової книжки варіанту роботи контрольна робота вважатиметься невиконаною.

Варіанти контрольної роботи

Варіант 1

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Де була написана перша мовознавча праця “Грамматика” Паніні:

- а) у Давній Індії;*
- б) у Давній Греції;*
- в) у Давньому Єгипті.*

2. Який метод складається з чотирьох методик:

- а) описовий;*
- б) структурний;*
- в) зіставний;*
- г) порівняльно-історичний.*

3. Яка мовна одиниця є повноцінним знаком:

- а) фонема;*

- б) морфема;
  - в) лексема;
  - г) речення.
4. Мовознавство – це наука про...
- а) історію народу;
  - б) про психічний стан людини;
  - в) про мову.
5. Англійську мову вивчає...
- а) загальне мовознавство;
  - б) конкретне мовознавство;
  - в) прикладне мовознавство.
6. Забезпечує спілкування людини з комп'ютером...
- а) загальне мовознавство;
  - б) конкретне мовознавство;
  - в) прикладне мовознавство.
7. Метод дослідження, згідно з яким на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне, називається:
- а) індукція;
  - б) дедукція,
  - в) зіставний метод;
  - г) структурний метод.
8. Прикладне мовознавство вивчає:
- а) застосування мовознавчої теорії на практиці;
  - б) загальні особливості мови абстраговано від конкретних мов;
  - в) окремі конкретні мови;
  - г) фонетичну систему мови.
9. Функціями мови є:
- а) комунікативна;
  - б) мислетворча;
  - в) іонетична;
  - г) фатична.
10. Семіотика вивчає:
- а) різні системи знаків;
  - б) лексичне значення слова;
  - в) звукову систему мови;
  - г) словосполучення і речення.

II. Розгорнута відповідь на запитання: Охарактеризуйте фонетику як лінгвістичну дисципліну, укажіть на три аспекти вивчення звуків та особливості артикуляційної бази.

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Мовознавство – наука про мову. Значення мовознавства як науки. Місце мовознавства в системі наук. Методи і принципи дослідження мовного матеріалу.

Варіант 2

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Дослідження мови в часі, в її історичному розвитку – це:
- а) ахронія;
  - б) синхронія;
  - в) діахронія.
2. Які мови досліджує зіставний метод на відміну від порівняльно-історичного:
- а) споріднені;
  - б) неспоріднені;
  - в) споріднені та неспоріднені;
  - г) штучні.
3. Який рівень мови є найнижчим:

- а) морфологічний;*
  - б) лексико-семантичний;*
  - в) фонологічний;*
  - г) синтаксичний.*
4. Створює лінгвістичну теорію...
- а) прикладне мовознавство;*
  - б) конкретне мовознавство;*
  - в) загальне мовознавство.*
5. Мовознавство – це...
- а) природнича наука;*
  - б) філософська наука;*
  - в) гуманітарна наука.*
6. Мова – це явище...
- а) біологічне;*
  - б) психічне;*
  - в) суспільне.*
7. Існують такі теорії складу:
- а) еспіраторна теорія;*
  - б) теорія мускульної напруги;*
  - в) сонорна теорія;*
  - г) фонологічна теорія.*
8. Етапами розвитку графічного письма є:
- а) піктографія;*
  - б) ідеографія;*
  - в) гаплогія;*
  - г) фонографія.*
9. За способом номінації слова поділяють на такі типи:
- а) повнозначні;*
  - б) вказівні;*
  - в) службові;*
  - г) вигуківі.*
10. Граматичні значення бувають:
- а) дериваційні;*
  - б) реляційні;*
  - в) модальні;*
  - г) синтаксичні.*

II. Розгорнута відповідь на запитання: Що таке звукова будова мови? Проілюструйте класифікацію голосних (на прикладі української чи англійської мов).

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Мова і суспільство. Суспільна природа мови і мовної діяльності. Функції мови.

Варіант 3

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. З якою наукою мовознавство утворює філологію:

- а) з літературознавством;*
- б) з філософією;*
- в) з етнографією;*
- г) з соціологією.*

2. Узагальнене й абстрактне відображення мозком людини явищ дійсності в поняттях, судженнях й умовиводах – це:

- а) уява;*
- б) світогляд;*
- в) мислення;*
- г) сприйняття.*

3. Яка мовна одиниця має лише план вираження:

- а) фонема;
- б) морфема;
- в) речення;
- г) лексема.

4. Індоевропейська мова – це...

- а) прамова;
- б) нова мова;
- в) стара мова.

5. Об'єктом порівняльно-історичного методу є...

- а) структура мови;
- б) інвентаризація мовних одиниць;
- в) споріднені мови.

6. Удосконалює правопис...

- а) загальне мовознавство;
- б) прикладне мовознавство;
- в) часткове мовознавство.

7. В артикуляції розрізняють такі фази:

- а) екскурсія;
- б) кульмінація;
- в) сюжет;
- г) рекурсія.

8. Критеріями виділення частин мови є:

- а) семантичний;
- б) формально-граматичний;
- в) синтаксичний;
- г) словотвірний.

9. Метод дослідження, згідно з яким на підставі знання про загальне робиться висновок про окреме, називається:

- а) індукція;
- б) дедукція;
- в) зіставний метод;
- г) структурний метод.

10. Конкретне мовознавство вивчає:

- а) застосування мовознавчої теорії на практиці;
- б) загальні особливості мови абстраговано від конкретних мов;
- в) окремі конкретні мови;
- г) фонетичну систему мови.

II. Розгорнута відповідь на запитання: Розкажіть про класифікацію приголосних англійської (української) мови.

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Загальнонародна мова та її диференціація. Територіальна і соціальна диференціація мови. Літературна мова. Стилї мови.

Варіант 4

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Відкриття законів, за якими розвивалися споріднені мови в минулому, – це мета:

- а) порівняльно-історичного методу;
- б) зіставного методу;
- в) описового методу;
- г) структурного методу.

2. Низьке піднесення, задній ряд – це звук:

- а) [i];
- б) [o];
- в) [y];

г) [a].

3. Зімкнені приголосні, вимова яких закінчується щільною фазою, це:

а) аффрикати;

б) фрикативні;

в) зімкнено-прохідні;

г) аспірати.

4. Структуру мови вивчає...

а) загальне мовознавство;

б) прикладне мовознавство;

в) конкретне мовознавство.

5. Специфіку англійських звуків вивчає...

а) прикладне мовознавство;

б) загальне мовознавство;

в) конкретне мовознавство.

6. Виникнення й розвиток письма вивчає...

а) загальне мовознавство;

б) конкретне мовознавство;

в) прикладне мовознавство.

7. Волюнтативна функція мови – це:

а) функція волевиявлення;

б) функція позначення світу речей;

в) пізнавальна;

г) контактоустановлювальна.

8. Синхронія – це:

а) історичний розвиток мови;

б) стан мови в певний момент її розвитку;

в) наука про походження слів;

г) проблема походження мови.

9. За місцем творення розрізняють приголосні:

а) губні;

б) язикові;

в) глоткові;

г) гортанні.

10. Розрізняють такі типи наголосу:

а) словесний;

б) фразовий;

в) логічний;

г) емпатичний

II. Розгорнута відповідь на запитання: Розкажіть про чергування звуків та їх класифікацію.

Що таке фонетичний закон?

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Поняття про соціолінгвістику. Мова і мислення. Мова і мовлення.

Варіант 5

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Два голосних, які утворюють один склад, що забезпечує їх фонетичну цілісність, називаються:

а) фразою;

б) складом;

в) монофтонгом;

г) дифтонгом.

2. Ознаки фонем, за якими розрізняють значення слів чи морфем, називаються:

а) інтегральними;

б) диференційними;

в) нейтральними.

3. Який фонетичний процес не належить до комбінаторних:

а) протеза;

б) дисиміляція;

в) епентеза;

г) дієреза.

4. Засіб спілкування людей – це ..

а) емотивна функція мови;

б) когнітивна функція мови;

в) комунікативна функція мови;

г) мислетворча функція мови.

5. Естетична функція мови – це...

а) функція вираження прекрасного, виховання естетичного смаку;

б) функція вираження почуттів;

в) функція самовираження.

6. Мова – це ...

а) мислення;

б) інструмент мислення;

в) думка;

г) засіб оформлення думки.

7. Принципами орфографії є:

а) фонетичний;

б) морфологічний;

в) історико-традиційний;

г) ідеографічний.

8. Лексико-семантичний варіант – це:

а) окремі лексичні значення слова;

б) наявність різних лексичних значень у одного й того ж слова;

в) метафора;

г) частини мови.

9. Граматичні категорії поділяють на:

а) морфологічні;

б) синтаксичні;

в) морфемні;

г) стилістичні.

10. Валентність – це:

а) спосіб словотворення;

б) сегментна морфема;

в) здатність слова вступати в синтаксичні зв'язки з іншими словами;

г) вид словосполучення.

II. Розгорнута відповідь на запитання: Що вивчає орфоєпія? Чи тотожними є поняття транскрипція і транслітерація? Доведіть свою думку.

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 4-6 тез: Мова як особлива знакова система. Система і структура мови. Ієрархія мовної будови. Синтагматика і парадигматика.

Варіант 6

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Історично закріплена співвіднесеність слова з певним явищем дійсності – це:

а) граматичне значення;

б) лексичне значення;

в) конотативне значення;

г) стилістичне значення.

2. Значення слова, яке безпосередньо називає явище дійсності, називається:

а) прямим;

- б) вільним;
в) переносним.
3. Слова, які пишуться однаково, а вимовляються по-різному, називаються:
а) омофонами;
б) омографами;
в) омоформами.
4. Номінативну функцію виконують
а) звуки;
б) лексеми;
в) речення.
5. Мовлення – це явище...
а) загальне;
б) абстрактне;
в) індивідуальне.
6. Мовні рівні є ...
а) автономними, незалежними;
б) взаємопов'язані.
7. Структурний метод реалізується у таких методиках:
а) дистрибутивний аналіз;
б) аналіз за безпосередніми складниками;
в) трансформаційний аналіз;
г) компонентний аналіз.
8. Загальне мовознавство вивчає:
а) застосування мовознавчої теорії на практиці;
б) загальні особливості мови абстраговано від конкретних мов;
в) окремі конкретні мови;
г) фонетичну систему мови.
9. Існують такі типи мислення:
а) чуттєво-образне;
б) технічне;
в) поняттєве;
г) філологічне.
10. Фонетика – це наука, яка вивчає:
а) лексичний склад мови;
б) звуки мови;
в) словосполучення і речення;
г) морфеми.

II. Розгорнута відповідь на запитання: Що таке фонема та які її функції засоби виділення? Поясніть співвіднесеність понять: фонема, алофони, фонологічна система.

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Синхронія і діахронія. Письмо і його відношення до мови. Основні етапи розвитку письма. Піктографія, ідеографія і фонографія. Поняття про палеографію.

Варіант 7

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. До синтетичних способів вираження граматичних значень належить:
а) інтонація;
б) спосіб службових слів;
в) редуплікація;
г) спосіб порядку слів.
2. Форми, в яких граматичне значення виражене в межах слова, тобто лексичне й граматичне значення об'єднані в одній формі, називаються:
а) аналітичними;
б) синтетичними.

3. Що в мові є знаком?
а) звук;
б) слово;
в) морфема;
г) всі мовні одиниці.
4. Який мовний знак виконує комунікативну функцію?
а) звук;
б) слово;
в) словосполучення;
г) речення.
5. Залишки елементів галльської мови у французькій мові – це...
а) адстрат;
б) суперстрат;
в) субстрат.
6. Який рівень мови є найстійкішим?
а) лексичний;
б) фонетичний;
в) морфологічний.
7. Зміни звуків, спричинені впливом загальних умов вимови, називають:
а) комбінаторними;
б) позиційними;
в) асимілятивними;
г) іменниковими.
8. Етимологія – це:
а) наука про стійкі словосполучення;
б) наука, яка вивчає процеси найменування;
в) наука, яка досліджує походження слів;
г) наука про укладання словників.
9. Метафора – це:
а) перенесення за функцією;
б) перенесення за суміжністю;
в) перенесення за подібністю;
г) перенесення назви з цілого на частину.
10. Опрощення – це:
а) перерозподіл меж між морфемами;
б) злиття в одну морфему двох або декількох морфем;
в) зміни за аналогією;
г) асиміляція.

II. Розгорнута відповідь на запитання: Що таке силабічна підсистема фонетичної системи мови? Що таке склад? Яка роль дифтонгів?

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Виникнення й використання основних алфавітів. Графіка, орфографія та її принципи.

Варіант 8

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Теоретичне мовознавство – це ...
а) загальне мовознавство;
б) конкретне мовознавство;
в) прикладне мовознавство.
2. Пам'ятки писемності постачає мовознавству:
а) соціологія;
б) археологія;
в) етнографія.
3. Який мовний рівень є найчутливішим до суспільних змін?

а) лексико-семантичний;

б) фонетичний;

в) морфологічний.

4. Слов'янські мови належать до...

а) індоєвропейської сім'ї;

б) фінно-угорської;

в) тюркської.

5. Латинь, старослов'янська мова, кашубська мова, прусська мова, полабська мова, санскрит, галльська мова – це...

а) мови однієї сім'ї;

б) мертві мови;

в) слов'янські мови.

6. Флективні мови – це мови за ...

а) типологічною класифікацією мов;

б) генеалогічною класифікацією.

7. За співвідношенням голосу і шуму приголосні поділяють на:

а) свистячі;

б) сонорні й шумні;

в) губні та язикові;

г) шиплячі та сонорні.

8. Ознаками речення є:

а) комунікативність;

б) предикативність;

в) наявність лексичного значення;

г) модальність.

9. Метод дослідження, згідно з яким на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне, називається:

а) індукція;

б) дедукція;

в) зіставний метод;

г) структурний метод.

10. Прикладне мовознавство вивчає:

а) застосування мовознавчої теорії на практиці;

б) загальні особливості мови абстраговано від конкретних мов;

в) окремі конкретні мови;

г) фонетичну систему мови.

II. Розгорнута відповідь на запитання: Охарактеризуйте поняття: просодична підсистема фонетичної системи мови, наголос, інтонація.

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Основні віхи (етапи) в розвитку мовознавства.

Варіант 9

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Скільки мов на сьогодні існує в світі?

а) 25 тис. мов;

б) 7 тис. мов;

в) 10 тис. мов;

г) 20 тис. мов;

д) точно визначити кількість мов неможливо.

2. Зайвою в ряду мов – українська, полабська, білоруська, болгарська, угорська, хорватська, сербська – є:

а) угорська;

б) хорватська;

в) полабська.

3. До якої групи мов належать мови таджицька, афганська, курдська, осетинська, скіфська.

- а) індійська група;
б) тюркська група;
в) іранська група.
4. Поява в українській мові таких слів, як ваучер, дилер, менеджер, маркетинг – це явище ...
а) екстралінгвістичні;
б) внутрішньолінгвістичні.
5. Міміка, жести, дорожні знаки – це
а) вербальні знаки;
б) невербальні форми спілкування.
6. Білінгвізм – це ...
а) наука про мову;
б) двомовність;
в) мовні помилки.
7. Існують такі теорії складу:
а) еспіраторна теорія;
б) теорія мускульної напруги;
в) сонорна теорія;
г) фонологічна теорія.
8. Етапами розвитку графічного письма є:
а) піктографія;
б) ідеографія;
в) гаплогія;
г) фонографія.
9. За способом номінації слова поділяють на такі типи:
а) повнозначні;
б) вказівні;
в) службові;
г) вигуківі.
10. Граматичні значення бувають:
а) дериваційні;
б) реляційні;
в) модальні;
г) синтаксичні.

II. Розгорнута відповідь на запитання: Про які зміни в словниковому складі мови свідчать архаїзми, історизми, неологізми? Поясніть ці поняття.

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 8-10 тез: Лексична підсистема семантичної системи. Основні аспекти дослідження лексики. Слово як одиниця мови. Денотативні, сигніфікативні, конотативні значення.

Варіант 10

I. Дайте відповіді на запитання тесту:

1. Лексикографія – розділ мовознавства, про ..
а) лексичний склад мови;
б) про правила написання слів;
в) про укладання словників.
2. Вступ до мовознавства – це пропедевтичний курс...
а) конкретного мовознавства;
б) загального мовознавства;
в) прикладного мовознавства.
3. Літературна мова – це ...
а) унормована загальнонародна мова;
б) мова літератури;
в) загальнонародна мова.
4. Структура мови – це

- а) внутрішня будова мови;*
  - б) сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених елементів.*
5. Мовлення – явище ...
- а) стабільне;*
  - б) загальноприйняте;*
  - в) динамічне, унікальне.*
6. Граматика – це розділ мовознавства, який вивчає ...
- а) правила написання слів;*
  - б) значення лексем;*
  - в) будову мови.*
7. Конкретне мовознавство вивчає:
- а) застосування мовознавчої теорії на практиці;*
  - б) загальні особливості мови абстраговано від конкретних мов;*
  - в) окремі конкретні мови;*
  - г) фонетичну систему мови.*
8. Волюнтативна функція мови – це:
- а) функція волевиявлення;*
  - б) функція позначення світу речей;*
  - в) пізнавальна;*
  - г) контактоустановлювальна.*
9. Синхронія – це:
- а) історичний розвиток мови;*
  - б) стан мови в певний момент її розвитку;*
  - в) наука про походження слів;*
  - г) проблема походження мови.*
10. За місцем творення розрізняють приголосні:
- а) губні;*
  - б) язикові;*
  - в) глоткові;*
  - г) гортанні.*

II. Розгорнута відповідь на запитання: Що вивчає лексикографія? Охарактеризуйте типи словників.

III. Розкрийте зміст проблеми за допомогою 4-6 тез: Словниковий склад мови. Активна і пасивна лексика. Професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми. Термін та його ознаки.

Перелік питань для підготовки до іспиту

1. Мовознавство як наука про мову. Проблеми загального і часткового мовознавства. Місце мовознавства серед інших наук та зв'язок з ними.
2. Методи дослідження мови.
3. Природа і сутність мови. Функції мови.
4. Мова і мислення. Роль мови у процесі пізнання.
5. Мова як знакова система.
6. Мова і мовлення. Взаємодія суб'єктивних і об'єктивних факторів у мові.
7. Структура мови. Системний характер мови. Розділи мовознавчих наук.
8. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Три аспекти вивчення мовного звука. Апарат мовлення.
9. Комбінаторні та позиційні зміни звуків.
10. Класифікація звуків.
11. Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Склад. Дифтонги. Наголос. Інтонація. Орфоепія.
12. Лінгвістичний, або фонологічний аспект у характеристиці звуків. Поняття фонемі.

13. Фонологія. Фонема та її алофони.
14. Фонетична і фонематична транскрипції.
15. Лексикологія як учення про лексичне значення слова та лексичну систему мови. Слово як предмет лексикології. Слово і лексема. Основні ознаки слова.
16. Лексичне значення слова. Слово і поняття. Мотивовані і немотивовані значення лексем.
17. Семантична структура слова. Моносемія і полісемія. Пряме і переносне значення слова.
18. Типи перенесення слів.
19. Лексико-семантичні категорії: омонімія, синонімія, антонімія.
20. Поняття лексико-семантичної системи. Лексико-семантичне поле.
21. Словниковий склад мови. Лексика з погляду походження.
22. Історичні зміни словникового складу мови. Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми, неологізми, історизми, запозичення.
23. Стилїстичні шари лексики. Книжна і розмовна лексика. Просторїчна лексика. Дїалектизми. Професїоналізми. Жаргонїзми і вульгаризми.
24. Термінологія. Термін. Ознаки терміна.
25. Фразеологія. Класифїкація фразеологізмів. Джерела фразеологізмів.
26. Лексикографія як теорія і практика укладання словників. Типи словників.
27. Словотвір як учення про способи і засоби творення слів.
28. Морфеміка. Морфемна структура слова. Типи морфем.
29. Основні поняття дериватології: словотвірне значення, твірна основа і словотворчий тип і розряд, словотворча модель, словотворчий клас.
30. Основні способи словотворення.
31. Зміни в морфологічній структурі слів: спрощення, пере розклад, деко реляція і ускладнення.
32. Граматика як учення про морфологічну і синтаксичну будову мови.
33. Граматичне значення. Засоби вираження граматичних значень.
34. Граматична форма слова. Синтетичні і аналітичні форми слів.
35. Граматична категорія. Система граматичних категорій.
36. Морфологія як роздїл граматики.
37. Частини мови і принципи видїлення їх.
38. Міфи і легенди про походження мови.
39. Закономірності розвитку мов. Основні процеси історичного розвитку мов: диференціяція та інтеграція.
40. Спорідненість мов світу.
41. Взаємодія мов і діалектів. Поняття про субстрат, суперстрат і адстрат.
42. Літературна мова як історична категорія.
43. Функції і призначення письма в суспільстві. Основні етапи розвитку письма.
44. Виникнення алфавітів. Коротка характеристика основних з них. Слов'янське письмо.
45. Графіка. Орфографія. Принципи орфографії.
46. Багатоманітність мов світу. Живі і мертві мови. Штучні мови. Міжнародні мови. Мови міжнародного спілкування.
47. Генеалогічна класифїкація мов.
48. Типологічна класифїкація мов.
49. Порівняльне вивчення мов.
50. Розвиток мови. Причини мовних змін.

Рекомендована література

Базова література

1. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2007 . – Ч. 2 : [І.О. Голубовська та ін. ; відп. ред. І.О. Голубовська]. – 2010. – 223 с.
2. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства / Ю. О. Карпенко. – К. : Академія, 2006. – 336 с.
3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства : підручник / М.П. Кочерган. – 3-тє вид., стер. – Київ : Академія, 2014. – 302 с.
4. Левицький А.Е. Вступ до мовознавства. Навчальний посібник / Левицький А.Е.,

Сингаївська А.В., Славова Л.Л. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 104 с.

Допоміжна література

5. Скаб М.С. Вступ до мовознавства. Практикум : навч. посіб. / Мар'ян Скаб, Галина Кузь ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2012. – 103 с.

6. Ющук І.П. Вступ до мовознавства / І. Ющук. – К. : Рута, 2000. – 128 с.

7. Дубічинський В.В. Вступ до мовознавства : навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заоч. навчання зі спец. „Перекладач” і „Прикладна лінгвістика” / В.В. Дубічинський ; Нац. техн. ун-т „Харк. політехн. ін-т”. – Х. : НТУ ХПІ, 2012. – 68 с.

8. Сулейменов О.О. Мова письма. Погляд в доісторію – про походження писемності і мови Малого людства : пер. з рос. / О.О. Сулейменов. – К. : Юніверс, 2006. – 471 с.

9. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник / Костянтин Тищенко. – К.: ВПЦ „Київський ун-т”, 2007. – 308 с.

10. Швачко С.О. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.О. Швачко, І.К. Кобякова. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 224 с.